

VIRUMAA TULI TUTTAVAKS

Teksti: Arja Pietilä

Kanta-Hämeen Tuglas-seuran ja Hämeenlinnan kansallisten senioreiden yhteinen matka Virumaalle tehtiin 13.-16.8.2018.

Iloinen 40 hengen ryhmä matkalaisia odottavissa tunnelmissa lähti liikkeelle Wetterin retkipysäkiltä Hämeenlinnasta kauniin sään saattelemana kohti uusia seikkailuja. Bussimme kyljessä luki PS-Bussi ja edessä teksti Narva, jonka kuljettajamme Ari oli laittanut tiedoksi paikasta, johon oltiin matkalla.

Matkanjohtajamme Ehti kertoi bussimatkalla Helsinkiin osalle jo tutulle ja osalle tuntemattomalle Virumaalle suuntautuvasta matkasta ja mielenkiintoa herättäneestä ohjelmasta, jota alkuun sulattelimme laivalla aamiaisen kera.

Tallinnasta matka jatkui pohjoisrannikkoa seuraillen halki maaseudun ja vaalenneiden viljapeltojen kohti itää, missä ensimmäinen taukopaikka oli Palmsen kartanossa. Siellä näimme virolaisen oppaamme Anne Kurepalun esityksen Lahemaan upeasta kansallispuistosta. Seuraavaksi pääsimme tutustumaan Vihulan kartanoon ja sen laajaan pihapiiriin viheralueineen, lampineen ja romanttisine kaarisiltoineen. Alueelta löytyivät oma viinapolttimo, alkuperäisin laittein varustettu toimiva vesimylly - vesiveski, Viinamuseum sekä Kaval-Ants Kõrts, joka tarjoaa lievitystä janoisille ja nälkäisille matkalaisille.

Kahvit juotuamme suuntana oli runsaan 15 000 asukkaan, Viron viidenneksi suurin kaupunki Rakvere, joka on Länsi-Virumaan maakuntakeskus, kulttuurin ja koulutuksen keskuspaikka. Siellä näimme rinnan vanhaa ja uutta, jota parhaimmillaan edustaa moderni keskusaukio. Aukiolla näimme erikoisten valaisimien lisäksi myös hauskan musiikkia kuuntelevan pyöräilijäpojan patsaan, joka on pystytetty Viron kuuluisimmalle säveltäjälle Arvo Pärtille. Hän vietti lapsuuttaan Rakveressä. Kaupunkikierroksen jälkeen majoituimme hyvätasoiseen Aqva Hotel & Spahan, jonka ravintolassa söimme maukkaan päivällisen. Illalla vireimmät matkalaiset lähtivät vielä tutustumaan Rakveren (Tarvanpään) Vallimäellä sijaitseviin, näyttäviin linnoituksen raunioihin, joiden historia ulottuu 1200-luvulle. Kaikki, jotka jaksoivat kiivetä melkoisen pitkät portaat ylös Vallimäelle, kohtasivat myös kaupunkia vartioivan valtavan härän, pronssisen Tarvas-patsaan.

Seuraavana aamuna matka jatkui edelleen kohti itää Lügänsen kunnassa sijaitsevaa Kiviöliä. Matkalta poimittiin kyytiin Itä-Virumaan hyvin tunteva opas Kaja Toikka, jolta saimmekin kuulla seikkaperäisiä esittelyjä seuraavien päivien matkakohteistamme. Ensiksi tulimme Kiviöliin, joka on tunnettu energian tuotannossa käytetystä palavastakivestä, kauas näkyvistä palavankiven jätteestä muodostuneista tuhkvuorista sekä erityisesti tuhkvuorelle rakennetusta seikkailukeskuksesta. Kesällä keskuksessa toimii mm. mäkiautorata ja kiipeilypuisto, talvella laskettelukeskus. Seuraavana oli vuorossa palavankiven alueen keskus Kohtla-Järven kaupunki, jossa oppaan mukaan oli tehty erikoinen rakentamisen kokeilu 70-luvulla. Oli rakennettu normaalia korkeampia kerrostaloja kaivoskäytävien päälle, että nähtäisiin, mitä tapahtuu. Ja tapahtui niin, että talot liikkuivat, ja rakenteisiin syntyi niin suuria rakoja, että toisesta asunnosta voi ojentaa käden toiseen asuntoon ja tervehtiä naapuria.

Itä-Virumaan maakuntakeskuksessa Jõhvissa poikkesimme kauniiseen 1300-luvulta peräisin olevaan Mihklin kirkkoon, jonka luona pidettiin vuonna 1865 Alutagusen laulujuhlat. Jõhvin ylpeys on myös hieno konserttitalo, jonka edessä näimme lahjakkaan ohjaaja-näyttelijä Kaljo Kiiskin patsaan.

Neuvostoliiton ajan suljettuna ollut Sillamäen kaupunki Itä-Virumaalla Suomenlahden rannalla oli seuraava tutustumiskohteemme. Suljettu kaupunki siitä tuli toisen maailmansodan jälkeen, sillä Neuvostoliitto rikasti Sillamäessä uraania. Opas kertoi, että asukkaat siellä elivät kuitenkin tavallista elämää, ainoa poikkeus oli, että raja-alueella tarkastettiin passit. Elämistä kaupungissa helpotti se, että Moskova toimitti sinne enemmän ja parempaa tavaraa kuin muualle Viroon.

Sillamäessä kiinnittää huomion erityisesti arkkitehtuuriin, joka edustaa Stalinin 50-luvun mahtailevaa uusklassista tyyliä. Keskustan leveät kadut, istutuksien täyttämät puistot ja merelle avautuva upea puistobulevardi ovat ominaisia kaupungille, jonka asukkaista valtaosa edelleen on venäjänkielisiä. Saimme tutustua myös hienosti entisöityyn kulttuurikeskukseen mahtavine pylväsauloineen ja loistavine kristallikruunuineen. Nykytekniikkaa oli otettu käyttöön pääsalin toimintoihin siten, että lisää lattiatilaa tarvittaessa katsomon tuolirivit saadaan piiloon napin painalluksella. Kulttuurikeskuksen väestösuojassa, kellaritiloissa sijaitsevassa museossa, tutustuimme menneeseen neuvosto-aikaan työnsankareineen ja punalippuineen unohtamatta ”isä Aurinkoista”.

Sillamäen kupeessa Tallinna-Narva-tien varrella sijaitsevalla Sinimäellä saimme kuulla palan paikkaan liittyvää traagista sotahistoriaa. Matkalla mukana ollut Manu Uoti piti asiantuntijaesityksen Sinimäen kovista taisteluista vuonna 1944, jonka tuloksena valtaviin tappioiden jälkeen oli Saksan torjuntavoitto Neuvostoliitosta. Puolustajien joukoista noin kolmasosa oli virolaisia, mutta mukana oli miehiä myös Suomesta.

Sinimäeltä matka jatkui jälleen Suomenlahden rannalle vanhaan kylpyläkaupunkiin Narva-Jõesuuhun rauhoittumaan sen tarjoamaan luonnonläheiseen tunnelmaan. Tosin tunnelmaa hiukan rikkoi vielä korjausta odottavat vanhat rakennukset. Majoittauduimme rannan lähelle 11-kerroksiseen Meresuon kylpylähotelliin. Mäntyjen reunustama lähes kahdeksan kilometrin pituinen hiekkaranta houkutteli iltakävelylle pitkin kosteuden tiivistämää rantahiekkaa. Uinti ei illalla enää houkuttanut, mutta voi kuvitella, miten entisaikaan vallasväki vaihtoi vaatteensa rannalla olevissa vankkureissa, jotka hevoset sitten vetivät pulahtamista varten veteen. Vanhoista puisista pitsihuviloista ei valitettavasti montaa ole jäljellä, yksi on kuitenkin aivan Meresuu-hotellin lähellä uskomattoman monimuotoisine koristeineen.

Seuraavana aamuna suuntasimme Viron itäisimpään ja kolmanneksi suurimpaan kaupunkiin Narvaan, joka sijaitsee Venäjän vastaisella rajalla Narva-joen rannalla. Oppaan mukaan valtaosaltaan venäläisen väestön asuttamassa kaupungissa viron kielen opetusta on kyllä lisätty, mutta opetuksen taso on huono.

Narvan kaupunkikuvaan kuuluvana näimme valtavan tehdasalueen, Kreenholmin 1850-luvulla rakennetun tekstiilitehtaan ja lukuisat asuinrakennukset tehtaan työntekijöille, joita parhaimmillaan oli lähes 11 000. Joen varren maisemaa hallitsevat keskiaikaiset linnoitukset Narva-joen molemmin puolin, Viron puoleinen Hermannin linna ja vastarannalla Ivangorodin linna, vanhalta nimeltään Iivananlinna, Venäjän puolella. Matkalaisiin teki vaikutuksen Hermannin linnan kestävästi rakennetut korkeat seinät, ja hiukan myöhemmin piha-alueella patsasteleva vanha tuttu ”työnjohtaja” Leninin muodossa. Narva-joen töyräältä katselimme Ystävyden siltaa, joka on virallinen ylikulku paikka naapurin puolelle.

Pääsimme tutustumaan myös linnoituksena toimineeseen 1880-luvulla Kreenholmin tekstiilitetaan luterilaisille työntekijöille rakennettuun Aleksanterin kirkkoon, jonka kunnostuksen alla olevaan pylväättömään kirkkosaliin mahtui jopa 5000 ihmistä. Sattumalta paikalla oli suomea puhuva pappi, joka mielellään esitteli kirkkoa.

Narvan vuonna 1671 rakennettu raatihuone keskustassa odottaa vielä remonttia, mutta sen vieressä pörssitalo seisoo uhkeana uudelleen rakennettuna mielenkiintoisine ratkaisuineen, esimerkiksi talon julkisivu on toteutettu kokonaan negatiivisena. Talossa toimii myös Tarton Yliopiston Narvan kolledz. Pörssitalon kellariin on rakennettu holveineen viihtyisä ravintola Muna, jossa nautimme maukkaan lounaan.

Vielä päivän ohjelma jatkui ja matkasimme Pühtitsan nunnaluostariin Kuremäelle. Matkan ainoan sateen saattelemana kävelimme ohi luostarin vaikuttavan hautausmaan ja tulimme vehreälle istutuksien ja kukkien täyttämälle piha-alueelle, jonka reunalla seisoivat valtavat puupinot säännöllisessä, pyöreässä muodostelmassa. Kuulimme, että luostarissa asuvat 160 nunnaa huolehtivat itse polttopuista

vapaaehtoisten avustuksella. Pääkirkon sisällä saimme nähdä ylenpalttista loistoa ja kullan kimallusta, jota nunnat ylläpitävät päivittäin.

Vielä päivän päätteeksi teimme kierroksen Toila Oru parkissa. Kävelimme vanhojen kuhmurarunkoisten lehmusten kattamaa hämyistä kujaa pitkin valtavalle merelle avautuvalle puistoalueelle, jonka pietarilainen kauppias Grigori Jelissejev rakennutti alkaen vuonna 1897. Alueelle rakennettiin myös komea linna, joka myöhemmin toimi presidentti K.Pätsin kesäasuntona. Valitettavasti linna tuhoutui kokonaan II:ssa maailmansodassa, mutta puistoalue on kunnostettu. Alueelta löytyy muotoonleikattujen pensaiden, perennojen ja ruusujen reunustamien puistokäytävien lisäksi mm. hopealähteen luola. Mukavan yllätyksen matkalaisille järjestivät Ehti ja Erkki puiston tasanteella, jolta ihailimme mahtavaa merimaisemaa. Paljastui mukana olleet salaperäiset kantamukset ja seuraavaksi saimmekin nostaa maljat hienossa ympäristössä 100-vuotiaalle Virolle.

Viimeisen matkapäivän aamuna sanoimme hyvästit Narva-Jõesuulle ja paluumatkalle lähdettiin vanhaa valtatieta pitkin rannikkokyltien kautta. Korkeille rantatörmille rakennettua tietä pitkin ajaen ohitimme Valasten kunnostettavana olevan näköalapaikan ja katselimme merelle, näkyisikö sinisenä hohtavalla Suomenlahdella saaria. Ehkä tarkkanäköisimmät erottivat horisontista Tytärsaaret, Suursaaren, Seiskarin ja Lavansaaren. Kahville poikkesimme Sakan kartanon alueelle rakennettuun neuvostoaikaiseen vartiotorniin Ontikan rantatörmän reunalla. Monet matkalaisista jaksoivat kiivetä kapeat kierreportaat ylös näköalatasanteelle, josta avautui hieno maisema suoraan merelle.

Vielä poikkesimme lounaalle Lahemaan kansallispuistossa sijaitsevaan Sagadin kartanoon, jolla on yli 500 vuoden pituinen historia. Kartano on harvinainen kunnostettu kokonaisuus, jonka valtion metsähallitus nykyisin omistaa. Loppumatkalla oli tarkoitus tutustua Käsmun kylään ja käydä kääntymässä siellä olevan museon pihalla. Kapteenien kylän viehättävän miljööön näimme, mutta museon pihalle emme päässeet kääntymään sinne jätettyjen henkilöautojen vuoksi. Käsmu ja loistava kuljettajamme Ari saivat raikuvat aplodit onnistuneen peruutuksen päätteeksi. Sitten olikin jäljellä enää saapuminen Tallinnaan, edelleen laivaan ja bussilla Hämeenlinnaan. Bussissa Ehti piti vielä matkalaisille tietokilpailun teemana Virumaa ja Viro 100 v. Kaikkiin kysymyksiin tiedettiin oikeat vastaukset, mistä nähdään, että maittemme historiassa ja elämäntavoissa on paljon yhteistä. Näin tuli Virumaa tuttavaks ja kotiin saapui ryhmä ehkä hiukan uupuneita, mutta tyytyväisiä matkalaisia mukanaan uudet kokemukset, uudet ystävät ja monet mukavat muistot.